Justiits- ja Digiministeerium
Vanglate osakond
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn
info@justdigi.ee

19.11.2026. a

SELGITUSTAOTLUS

Seoses vanglaametniku ettevalmistusteenistuse kulude hüvitamise ning vanemapuhkuselt teenistusse naasmise õigusliku regulatsiooni tõlgendamisega

Advokaadibüroo LINDEBERG pöördub Justiits- ja Digiministeeriumi (edaspidi ka ministeerium) poole selgitustaotlusega vangistusseaduse (edaspidi VangS) ja avaliku teenistuse seaduse (edaspidi ATS) kohaldamise kohta olukorras, kus vanglaametnik on läbinud ettevalmistusteenistuse, viibinud pärast selle lõpetamist vanemapuhkusel ning soovib seejärel vanglateenistuses jätkata.

VangS § 118 lg 1 sätestab alused, millal isikul tekib kohustus hüvitada riigi poolt tema ettevalmistusteenistusele tehtud kulutused. Sama paragrahvi lõike 2 punkti 1 kohaselt ei pea ettevalmistusteenistuse kulusid hüvitama vanglaametnik, kes on pärast ettevalmistusteenistust olnud teenistuses vanglaametnikuna või teenistuses ministeeriumis vähemalt kolm aastat.

ATS § 83 p 2 kohaselt peatub ametniku avaliku võimu teostamise õigus puhkuse ajaks. ATS § 107 lg 1 p 2 järgi arvestatakse teenistusstaaži hulka ka aeg, mil avaliku võimu teostamise õigus oli nimetatud alusel peatunud. Seejuures tuleb arvestada, et VangS § 118 lg 2 p 1 kasutab mõistet „teenistuses olnud“, ATS § 32 lg 5 aga mõistet „töötatud aeg“.

Eeltoodud sätete koostoimes tekib küsimus, kas vanemapuhkusel viibimise aeg arvestatakse ettevalmistusteenistuse läbimise järel nõutava kolmeaastase teenistusperioodi hulka ning millistel tingimustel võib ametiasutus nõuda ettevalmistusteenistuse kulude hüvitamist, kui vanglaametnik ei jätka teenistust ametiasutuse pakutud tingimustel.

Vanemapuhkusel viibimise aja arvestamise küsimust on käsitletud ka kohtupraktikas (Tallinna Ringkonnakohtu 25.01.2024 otsuses haldusasjas nr 3-22-2305). Tallinna Ringkonnakohus on väljateenitud aastate pensioni staaži arvestamist puudutavas vaidluses leidnud, et vanemapuhkust tuleb käsitada samaväärselt teiste puhkuseliikidega ning ajutise töövõimetuse tõttu töölt eemalviibimisega. Kohus lähtus muu hulgas asjaolust, et töösuhe jätkub ka vanemapuhkuse ajal, mistõttu ei ole põhjendatud selle perioodi väljajätmine staaži arvestusest üksnes põhjusel, et isik ei ole vanemapuhkuse ajal tegelikult töötanud.

Kuigi nimetatud kohtulahendis käsitleti väljateenitud aastate pensioni staaži, on kohtu seisukohad asjakohased ka VangS § 118 lg 2 p 1 tõlgendamisel, kuivõrd nimetatud säte seob

ettevalmistusteenistuse kulude hüvitamise kohustusest vabastamise teenistuses olemise, mitte teenistusülesannete tegeliku täitmisega.

Küsimuste selgitamiseks palume lähtuda järgmisest näitlikust olukorrast.

Isik on enne Sisekaitseakadeemiasse rakenduskõrgharidusõppesse suunamist töötanud vanglaametnikuna ning olnud ametisse nimetatud määramata ajaks. Ametiasutus on suunanud ta vanglaametniku ettevalmistusteenistusse ja sõlminud temaga õppima suunamise kokkuleppe, milles nähakse muu hulgas ette kohustus jätkata pärast õpingute lõpetamist vanglateenistuses vähemalt kolm aastat. Õpingute ajal on ametnikule säilitatud vanglaametniku palk.

Pärast ettevalmistusteenistuse lõpetamist on ametnik viibinud vanemapuhkusel, kuid tema teenistussuhe ei ole lõppenud. Ettevalmistusteenistuse lõpetamisest on möödunud üle kolme aasta. Vanemapuhkuselt naasmisel selgub, et ametiasutus ei võimalda ametnikul jätkata tema varasema tööaja korraldusega teenistust ning pakub senisest erineva tööaja korraldusega ametikohta.

Eeltoodust lähtudes ning arvestades, et ministeeriumi vanglate osakond on vanglateenistuse keskasutus, palume märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse (edaspidi MSVS) § 3 alusel vastata järgmistele küsimsutele.

I. Ettevalmistusteenistuse kulude hüvitamise kohustus

1. Kas VangS § 118 lg 2 p-s 1 sätestatud vähemalt kolmeaastase teenistuses olemise nõude täitmisel arvestatakse ka aega, mil vanglaametniku avaliku võimu teostamise õigus on ATS § 83 p 2 alusel vanemapuhkuse tõttu peatunud, kuid tema teenistussuhe ei ole lõppenud?

Palume selgitada, kas VangS § 118 lg 2 p 1 tähenduses piisab kolmeaastase teenistusperioodi täitumiseks teenistussuhte kestmisest või eeldab nimetatud säte teenistusülesannete tegelikku täitmist. Sealhulgas palume selgitada, kas õiguslik hinnang erineb olukorras, kus vanglaametnik on viibinud katkematult vanemapuhkusel kogu ettevalmistusteenistuse lõpetamisele järgnenud kolmeaastase perioodi vältel.

2. Kuidas suhestub VangS § 118 lg 2 p-s 1 sätestatud teenistuses olemise nõue ATS § 107 lg 1 p-s 2 sätestatud teenistusstaaži arvestamise regulatsiooniga? Kas VangS § 118 lg 2 p 1 kohaldamisel tuleb lähtuda ATS-is sätestatud teenistusstaaži arvestamise põhimõtetest või tuleb nimetatud sätet tõlgendada iseseisvalt?

Palume seejuures selgitada, kas ja millisel määral on VangS § 118 lg 2 p 1 tõlgendamisel kohaldatavad Tallinna Ringkonnakohtu 25.01.2024 otsuses haldusasjas nr 3-22-2305 väljendatud seisukohad vanemapuhkuse arvestamise kohta staaži hulka. Kui ministeerium leiab, et nimetatud kohtupraktikas väljendatud põhimõtted ei ole VangS § 118 lg 2 p 1 kohaldamisel asjakohased, palume sellist seisukohta õiguslikult põhjendada. Kui ministeeriumi hinnangul ei kuulu vanemapuhkusel viibimise aeg VangS § 118 lg 2 p 1 kohase teenistusperioodi hulka, palume selgitada, millistest õigusnormidest selline erand tuleneb ning kuidas on see kooskõlas ATS §-dega 83 ja 107.

3. Kas VangS § 118 lg 1 p-s 4 sätestatud kolme kuu jooksul teenistusse asumise kohustus kohaldub ka isikule, kes oli juba enne ettevalmistusteenistusse suunamist vanglaametnikuna ametisse nimetatud ning kelle teenistussuhe ei ole õpingute ajal ega pärast nende lõpetamist lõppenud?

Kui nimetatud kohustus kohaldub ka sellisele ametnikule, siis milline asjaolu loetakse teenistusse asumiseks? Kas vanemapuhkuselt naasmisel tekib ametnikul uus kolme kuu jooksul teenistusse asumise kohustus või tuleb vastava tähtaja kulgemist hinnata üksnes ettevalmistusteenistuse lõpetamise seisuga?

4. Milline on VangS § 118 ja ATS § 32 vahekord olukorras, kus juba teenistuses olev vanglaametnik suunatakse Sisekaitseakadeemiasse rakenduskõrgharidusõppesse ning temaga sõlmitakse õppima suunamise kokkulepe, milles nähakse ette kolmeaastane teenistuskohustus pärast õpingute lõpetamist?

Kas sellise kokkuleppe alusel tekkivale koolituskulude hüvitamise kohustusele kohaldatakse VangS §-s 118 sätestatud eriregulatsiooni või võib ametiasutus tugineda iseseisvalt ka ATS §-le 32? Eelkõige palume selgitada, kas olukorras, kus VangS § 118 lg 2 p-s 1 sätestatud kolmeaastase teenistuse tingimus on täidetud, võib ametnikul sellest hoolimata tekkida kohustus hüvitada koolituskulud ATS § 32 või õppima suunamise kokkuleppe alusel.

5. ATS § 32 lg 5 näeb ette koolituskulude hüvitamise proportsionaalselt pärast koolituse lõppu töötatud ajaga. Kas nimetatud sätte tähenduses arvestatakse töötatud aja hulka ka vanemapuhkusel viibimise aeg, mil ametniku teenistussuhe kestab, kuid avaliku võimu teostamise õigus on peatunud?

Palume selgitada, kas ja millistel õiguslikel alustel võib ATS § 32 lg 5 kohane töötatud aja arvestus erineda VangS § 118 lg 2 p-s 1 sätestatud teenistuses olemise aja arvestusest.

II. Teenistusse naasmine ja teenistusest vabastamise alused

6. Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas vanglaametnikule pakutav ametikoht vastab tema kvalifikatsioonile VangS § 118 lg 1 p 4 tähenduses?

Kas kvalifikatsioonile vastavuse hindamisel tuleb arvestada üksnes ametikohale kehtestatud haridus- ja ametiastme nõudeid või on asjakohased ka ametikoha teenistusülesanded, varasem teenistuskogemus ning pakutava ametikoha tööaja korraldus?

Sealhulgas palume selgitada, kas ametikohta, mis eeldab varasemast oluliselt erinevat tööaja korraldust, saab käsitada kvalifikatsioonile vastava ametikohana üksnes põhjusel, et see vastab ametniku ametiastmele ja haridusnõuetele.

7. Kas olukorras, kus vanglaametnik soovib vanemapuhkuselt naasta ja jätkata teenistust oma senistel tingimustel, kuid ametiasutus pakub talle varasemast oluliselt erineva tööaja korraldusega ametikohta, saab ametniku keeldumist pakutud tingimustel teenistusse asumisest käsitada teenistusest omal algatusel mõjuva põhjuseta lahkumisena VangS § 118 lg 1 p 5 tähenduses?

Palume eristada olukorda, kus ametnik esitab ise teenistusest vabastamise taotluse, olukorrast, kus ametnik soovib teenistust jätkata, kuid ei nõustu seniste teenistustingimuste olulise muutmisega ning ametiasutus otsustab teenistussuhte lõpetada.

8. Millistel asjaoludel saab teenistusest omal algatusel lahkumist pidada VangS § 118 lg 1 p 5 tähenduses mõjuva põhjusega lahkumiseks?

Eelkõige palume selgitada, kas mõjuva põhjuse olemasolu hindamisel tuleb arvestada asjaolu, et vanglaametnikule ei võimaldata pärast vanemapuhkust jätkata senistel teenistustingimustel ning talle pakutav tööaja korraldus ei võimalda tal täita alaealiste laste kasvatamise ja hooldamisega seotud kohustusi. Samuti palume selgitada, kas mõjuva põhjuse hindamisel on tähtsust asjaolul, et teenistusest lahkumise vajadus on tekkinud ametiasutuse algatusel tehtud muudatuste, mitte ametniku isikliku soovi tõttu.

9. Millised on vangla kohustused vanemapuhkuselt naasvale ametnikule senise või sellega samaväärse ametikoha võimaldamisel, kui ametiasutuse struktuur või teenistuskorraldus on vanemapuhkuse ajal muutunud?

Palume selgitada, kuidas tuleb vanglaametnike suhtes kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1158 artiklis 10 sätestatud õigust naasta vanemapuhkuselt endisele või samaväärsele ametikohale mitte vähem soodsatel tingimustel ning saada osa vahepeal toimunud töötingimuste parandamisest. Samuti palume selgitada, kas VangS § 128 alusel teisele ametikohale üleviimise otsustamisel tuleb arvestada vanemapuhkuselt naasmise tagatisi, ametniku perekondlikke kohustusi ning võimalust jätkata senise või sellega võrreldava tööaja korraldusega teenistust.

Vastused

Advokaadibüroo LINDEBERG palub ministeeriumil vastata igale esitatud küsimusele eraldi ning esitada oma õiguslik seisukoht koos asjakohaste õigusnormide ja nende tõlgendamise põhjendustega. Kui ministeeriumi hinnangul sõltub mõne küsimuse vastus täiendavatest asjaoludest, palume selgitada, millised asjaolud on õigusliku hinnangu kujundamisel määravad ning kuidas mõjutavad need asjaolud vastava õigusnormi kohaldamist. Eelkõige palume vältida üldsõnalisi vastuseid, millest ei selgu, millistel tingimustel kirjeldatud olukordades hüvitamiskohustus tekib või on välistatud.

Juhul kui ministeerium leiab, et mõne küsimuse selgitamine ei kuulu tema pädevusse, palume edastada vastav küsimus pädevale asutusele või selgitada, milline asutus on pädev sellele vastama.

MSVS § 5 lg 8 kohaselt antakse selgitustaotlusele vastamisel isikule taotluses soovitud teave või õigusalane selgitus või põhjendatakse selle andmisest keeldumist. MSVS § 6 järgi vastatakse selgitustaotlusele viivitamata, kuid mitte hiljem kui 15 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest. Erilise vajaduse korral võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni, teavitades sellest taotluse esitajat ja selgitades tähtaja pikendamise põhjust.

Palume edastada vastus kirjalikult allakirjutanu e-posti aadressile aldo.vassar@lindeberg.legal.

Lugupidamisega

/digitaalselt allkirjastatud/

Aldo Vassar
Vandeadvokaat
Advokaadibüroo LINDEBERG
aldo.vassar@lindeberg.legal